

Ólavsøkuroða lógmans 1978:

Hallið á gjaldsjavnanum einans góðar 10 milliónir

Hóast stóru broytingarnar í vinnu- og veiðumøguleikum hesi seinastu árin og óvissu um møguleikarnar innan nakrar veiðuhættir, eru úrslitini í árinum 1977 og fyrru helvt av 1978 sum heild frægari enn undanfarin ár.

Í 1977 vóru vit varug við ein óvanliga stóran vøkstur í útflutningsvirði og útflutningsnøgð í mun til 1976, meirútflutningurin var uppá 131 milljónir kr. og vit seldu fyri 862 milj. kr. ialt, ella nærri tvífalt tað, selt var fyri í 1974 og 1975.

Higartil í ár hevur eydnast at halda framleiðslu og útflutning á sama hoga stigi sum í fjør. hóast úrslitið er heldur lakari. Nøgðin framleidd og seld er fyrra hálvár størri í ár, men virðið av framleiðsluni 10–15 milj. kr. minni og liggur samlaði útflutningurin umleið 330 milj. kr.

Dollarfallið høvuðsorsøkin

Fallið í dollaravirðinum mótvægis krónuni er ein meginorsøkin til, at ein størri nøgðin ikki gevur hækking í samlaða útflutninginum. Hitt so nevnda bytislutfallið í uttanríkislandlið okkara er versnað nakað aftur. Tað var jú í botni undir oljukreppuni í 1975, men hækkaði so liðandi aftur í 1976 og 1977, og var nær um komið upp aftur í leguna frá 1970, hóast metið, galdandi var í 1973 enn liggur væl omanfyri.

Kortini mugu vit vera nøgd við, at Føroyar av fleiri vestanlondum einsamallar hava fingið bót um bytislutfallið í 1977.

Indeksið í hesum lutfalli sigur frá hvussu nógv meira ella minni vit kunnu gjalda av innfluttum vörum við somu nøgd av útflutningsvörum.

Hallið bert 10 mill. kr.

Handilsjavnin Føroya batnaði ógvuliga nógv í fjør og minkaði hallið á handilsjavnanum úr 158 milj. kr. niður í 38 milj. kr. og í veruleikanum var yvirskot uppá 22 milj. kr. um skipainnflutningur verður frádrigin. Hallið á samlaða gjaldsjavna Føroya var í 1977 umleið 10–12 milj. kr. mótvægis 113

milj. kr. í 1976. Tá vitað er, at tað serliga eru tær ovurhonds stóru ilögurnar í vinnuskapandi tól, skip, virkir, goymslubygningar og seðhus, sum gera, at vit hóast metútflutning hava eitt gjaldsjavnahall, er ikki orsök til at lata seg órógvja av hesum, tí hesar ilögur eru grundarlag undir framhaldandi bótum møguleikum her á landi.

Eisini uppsparing føroyinga vaks í 1977 einferð enn og var hon 537 milj. kr. mótvægis 418 milj. kr. í 1976 og 406 milj. kr. í 1975. Samlaðu vinnulivs-, einstaklinga- og almennu ilögurnar lógu um 675 milj. kr. ella 175 milj. kr. meira enn í 1976.

Broytingar í fiskiveiðumynstrinum

Meðan árið í fjør og tað sum farið er av 1978, hevur verið merkt av risavøkstri í framleiðslu, ilögum og uppsparing samstundis sum arbeiði hevur verið til fleiri hendur enn fyrr, so hevur hetta tíðarskeiðið verið serliga merkt av teim broytingum í fiskimynstrinum, sum standast av býtinum av havinum og fiskastovnum.

Føroyingar veidda støðugt meira í egnum sjógvum og samstundis fjara nakrir møguleikar á fjar- og miðleiðum burtur, meðan aðrir taka seg upp. Fyrra hálvár í ár eru t.d. veidd meira enn 40.000 tons av gagnfiski og 26.000 tons av svartkjalti á føroyaleiðunum. Upsaveiðan fer nú av álvara at hava týðning, men enn eru ógvuliga stórir ónýttir møguleikar innan ymsar stovnar á okkara leiðum.

Umfrøðar av teim broytingum sum væntandi verða, og teim tiltøkum, neyðug eru at fremja, skulu nýggir møguleikar troystast, skal eg taka upp aftur seinni.

Føroyar — ov góða umrøðu

Í danskari og útlendskari pressu hava Føroyar seinnu tíðina verið umrøddar sum landið har altongur øvugt av búskaparliga streyminum á meginlandinum. Tað lagna fyrirbrigði at hákonjunkturur tykist valda, meðan avmarkingar fara fram, og meðan restin av vesturheiminum stríðir seg spakuliga uppáaftur kreppu- og arbeiðsloysi, verður havt á máli og víðurskiptini her verða tí lýst á ein hátt, sum als ikki samsvarar við tað álvarsliga útlit, sum fyri er, og tær álvarslegu, kostnaðarmiklu broytingar, sum fyri standa.

Tað er ikki vist, at henda umrøða tænið føroyskum áhugamálum best, tí hon kámar burtur í vitsku teirra, sum vit skulu samráðast og tingast við, teir keldu veruleikar, sum treyta føroyskar lívsmøguleikar.

Hepnaðist við lánøkum

Vit kunnu taka umrøðuna sum víðurkenning av, at politikkurin við at producera seg burtur úr kreppuni í 1974/75, m.a. við uttanlands lánøkum, heppnaðist fyri sitandi samgongu, men reyp var ongantið mett dygd at vera í Føroyum, og mugu vit tí ikki gloyma at gera vart við óvissuna, sum liggur aftan fyri sjónaringin. Vit mugu hava í huga, at orsøkin til, at tillaging til broyttar umstøður enn hevur eydnast, er, at ikki hevur verið longri millum brotini, enn at tíð var at fóta sær hjá honum, ið frammanundan visti, at tey komu, og fyrminurin hjá føroyinginum í tí leiki sum nú fer fram, er kanska hann, at longu í fimti- og sekstiárunum noyddist hann at søkja aðrar leiðir enn tær, sum tá lógu avbáðar. Men givið er, at tær leiðir, sum kunnu roynast í øllum likindum gerast færri og færri, og tí kann framtíðar virksemd bert liggja á høgum stigi, um allar kreftir virka við sama hegni og skili, sum gjøgn- um öldir sermerkti hin stillføra og spaklynta, men vitandi og viljandi

Atli Dam, lögmaður

føroyingin.

Vit koma framyvir meira óvart at vera fyri bakkøstum tí møguleikar knappliga ganga undan, tí má tjóðin sum heild standa á varðhaldi at bera upp í móti allastaðni har ágangur ger vart við seg, og eingin skal dusa sær í,

at aðrir í lötuni halda okkum vera væl fyri.

Vit kunnu tá eisini, sjálvt við minni veiðunøgð, men øktari víðgerð á teim ilögukrevjandi virkjum, tryggja tann til samfelagsraksturinn neyðuga búskaparliga vøkturinn.

Landskassans inntøkur munandi øktar

Tá eitt land ár um ár hevur so munandi vøkstur í útflutningi sum vit hava havt frá 1975–1978, fær hetta eisini stóra ávirkan á allan búskap landsins.

Eisini á figgjarlógini má hetta koma fram sum ein munandi vøkstur. Keyppiorka einstaklingsveksur og harvið innflutningurin, ið aftur kastar av

sær meir toll. Hin hægri inntøkan hjá tí einstaka gevur meirskatt av sær, so hóast skattastigin var óbroyttur í 1975 og 76 og lækkaður í 1977 eru landskassans inntøkur munandi øktar.

Tá kreppan í 1975 setti økt krøv til landskassans orku at stuðla, hækkaði tollurin á ymsum ikki

neyðsynjarvörum, men eru síðani ongar hækkingar farnar fram.

Meðalinntøkan tvífaldað

Meðalskattainntøkan aftaná skattafrádrátt var í 1974/75 22.200 kr. og er nú í 1978/79 kr. 42.000 og samlaða skattskylduga inntøkan er vaksin úr 440 milj. kr. upp í slakar 865 milj. kr.

Inntøkuvøkstur borgaranna og hins almenna hevur treytað eitt virksemd í samfelagnum sum helst ongantið áður, og harvið eisini verið merktur av einum øktum forbrúki og innflutningi í mun til fyrr.

Tá hetta forbrúk ikki hevur verið tálmað av sitandi samgongu við eykatolli og avgjöldum, kemst hetta av, at handilsjavnin hevur verið í hampuligari legu og serliga av, at býti millum teir triggjar meg-inbólkarnar av innflut-

ingsvörum: forbrúksvörur, ilögugøgn og rávörur til idnaðin hevur verið slíkt, at nógv hin størsti vøkturinn vóru ilögugøgnini og rávörur til idnaðin.

Kanska neyðugt við tollbroytingum

Í samband við umlegging av skattgingini og harvið lætta í beinleiðis skattinum og í samband við tær strukturbroytingar innan fiskivinnuna, sum standa fyri, og neyðuga stuðulin til fiskaprisin nú dollarin fór á botn, verður kanska neyðugt at broyta toll- og avgjaldsskipanina, so meira fæst inn tann vegin.

Figgjarætlanir hins almenna hava verið lagdar við javnvág eftir meting av tí, verandi skatta- og tollógir kundu geva, og tí tørv, sum var á teim ymsu samfelagsøkjunum t.v.s. at ikki hevur verið budgetterað við halli ella yvirskoti fyri at stuðla ella avmarka virksemd í sam-

Nýilögurnar í skip vóru í 1977 203 mill. kr. Suðuroyingur — eitt av teimum nýggju færunum